

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétvége és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésekre visszaadnak
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

Egy lépéssel közelebb.

(K. Ö.) A börzeforgalom ügyében ismét közelebb jutottunk egy lépéssel a célhoz. A börzepak persze mód felett el vannak keseredve, hogy a börzetanács éppen most, mikor remény van arra, hogy az agrárirány hátraszorulásával ismét a merkantilizmus fog győzni az egész vonalon, határozta el magát erre a lépésre, mely az agrárköveteléseknek való meghódolással egyértelmű.

A börzepak azt mondják, hogy ez gyávaság, mi meg azt mondjuk, hogy előrelátás, mert a börze vezetősége megérezte, hogy a börzeellenes áramlatnak annyira igaza van, mikor a fedezetlen határidőüzlet eltörlését követeli, hogy valamit feltétlenül koncul oda kellett dobní, nehogy az agrarizmus az egész börzét felfalja. Az agrárpolitikának ez nem célja, valamint az is igaz, hogy a konccal nem fogja beérni. Mert vagy megreformáljuk a börzét úgy, ahogy azt a mezőgazdasági érdekek és a tisztességes kereskedelem megköveteli, vagy nem. Már pedig a mostani reform semmiképpen sem elégíti ki az agrárérdekeket. Egy csepp viz az a tengerben.

A reform abban áll, hogy ezentul

gabonában, nevezetesen búzában, rozsbán, zabban és repcében mindig csak január elsején, új kukoricában pedig mindig csak június elsején legyen megkezdhető a határidőüzlet.

Ebből megérthető, hogy eddig gabonában oly időben is kötöttek határidős üzletet, amikor ezek a termények jóformán még el sem voltakelve. Buzában például az esedékesség előtt 12 hónappal is kötöttek határidős üzletet. Aki ilyen üzletkötésre adta magát, nem nevezhető reális kereskedőnek, mert egy kötést csak azért csinálni, hogy én azt nem tudom, hány terminuson át magammal hurcoljam, lehet az illetőre kellemes dolog, ha nyer vele, de hogy a reális üzletet elő nem mozdítja, az oly bizonyos, mint a kétszer kettő. Mert itt mindig csak a kötésről van szó és nem a kötés alapját képező gabonáról, melyet sem átadni, sem átvenni nem akarnak. Maga a börze vezetősége is bevallja a reform indokolásában, hogy a jegyzésnek rövidebb időre való korlátozása útját állaná annak, hogy a tőzsdén túlságosan hosszú időre terjedő vásárlások és eladások keletkezzenek, amely üzletkötések egyrészt a spekulációt nagyon is kiterjesztik és csábítólag hatnak hivatalan

elemeknek az üzletbe való bevonására, de másrészt bizonyos jogosultság látszik annak az állításnak hangoztatására, hogy a határidőüzlet csak a tőzsdéjatek elősegítésére való, mert hiszen a tőzsdén olyan termények adásvételére is köttetnek ügyletek, melyek tulajdonképpen még nem is léteznek.

A börze vezetősége téved. Nem bizonyos jogosultsággal, hanem teljes bizonyossággal mondjuk, hogy a határidőre szóló fedezetlen üzlet játéknál nem egyéb. Még pedig oly játék, mely részben a tőke, részben a játékban való járatosság segítségével meghamisítja a kereslet és kínálat arányait, másrészt meg a jó erkölcsbe ütközik, amikor a játékszenvedély felkeltésével egzisztenciákat tesz tönkre.

Ha mi minden téren a kereskedelem tisztességét hangoztatjuk, vajjon miért legyen a börze ez alól kivétel? A börze mint gabonapiac első sorban és mindenekfelett a legitim kereskedelem érdekeit tartozik szem előtt tartani. És azért a dolog komoly oldalát nem lehet olyféle öncélúddal elütni, mint azt most a börzepak egynémelyike teszi, hogy a gazda ezentul közjegyzői okirattal fogja bizonyítani, hogy neki csak-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Rózsák.

— Ernest Herbert. —

Auber Dick többször hallott már hasonló esetről, mint az övé. Csak az volt a különbség, hogy ezek a történetek eddig mindig szerencsésen végződtek. Ő pedig tudta, hogy az ő esetében örültség volna másra számítani, mint csalódásra. Szerelmes volt, örült szerelmes Renshaw Nellybe, a legszebb, legnépszerűbb színésznőbe, a ki után az egész ország bolondult. Ugyanaznap volt ez, mikor a londoni nagy színház zenekarában ő is hegedűjével helyet kapott.

A játék hevében egyszer találkozott a szemük. Az ő feje egyszerűen a csillagok közé ért. Azután többször is ránézett a szép leány, s ő tündökvé kérdezte magától, vajjon az angyali mosoly, mely ilyenkor ajkai körül játszott, neki szólt-e? Tudta, hogy nem lehet reménye és mégis áltatta magát édes, bánatos reménykedéssel. Aztán jött a csapás: Nelly amerikai turné-éra ment. Most már még nem is láthatta. Talán sohase is látja többé. Bankettet adtak a

tiszteletére, de előbb diszeldadás előzte ezt meg. Auber elfoglalta régi helyét a zenekarban, s mikor utójára esett le a függöny, felrúhten rohant a színpadra s megállt öltözője ajtajában, hogy lássa még egyszer, a mikor elhalad mellette.

Gyönyörű virágcsokor volt a kezében, mikor ruhája megsuhogott mellette. Ugy kísértte le a lépcsőn, láttatlanul. Mellette éppen, a földre esett egy rózsaszál a virágcsokorból. Auber szinte reárohan, felvette, s a kocsiajtóhoz lépve, értelmetlen szavakat dadogva, átnyújtotta azt neki.

Mikor ujjuk érintkezett, egy percre a szemük is találkozott. Aztán a leány lassu mozdulattal kitépett egy rózsát bokrétaájából s a másikkal csatolva azt, visszaadta neki.

— Tartsa meg mind a kettőt.

Auber magán kívül volt a boldogságtól, de nem látta a könnyeket a szép leány szemében, mert akkor talán azonnal utána utazott volna.

A következő esztendő mindegyik napján voltak pillanatai Aubernek, mikor reménykedni kezdett. De aztán olvasta az újságban a Nelly tengerentuli nagy sikereit, s ez elhervasztotta reményeinek virágait. De esténeként, ha tekintete a két tonnyadt rózsára tévedt, újból kivi-

rázott minden vágya, s szinte életfeltételévé vált már a Nellyre való gondolás.

Végre visszatért Nelly. Auber most már első hegedűs volt. De erre nem sokat tartott. Elhatározta, hogy a Nelly első felléptének estéjén a kapuban várja meg őt, s ha meg fogja ismerni, akkor még van remény számára. De keserű volt csalódása. Mert Nelly még feléje se fordította a fejét.

Másnap hiányzott a zenekarból. Otthon ült egy nagy asztal előtt, a hol a magakomponálta dalokat nézte át még egyszer, ha nem talál-e bennük hibát. Es mivel meg volt elégedve velük, egyszerre összecsomagolta azokat.

Kebléből elővette a két hervadt rózsát s azt is odateite reájuk. De előbb megcsókolta mind a kettőt, áhítatosan. Azután nem bírva tovább kétségbeesésével, karjára tette fejét, s arca borulva az asztalon, keservesen zokogott, mint egy gyermek.

Meddig maradt így, maga sem tudta. Egyszerre halkán kopogott valaki az ajtón. Ő nem hallotta. Az ajtó kinyílt, s Nelly lépett be rajta. Nyugodtan ment az asztalhoz s szemé megakadt a rózsákon. Elolvasta nevét a kottákon is, s ő is felzokogott. Gyengéden helyezte kezét a szegény lehajtott fejre.

Auber felugrott s értelmetlenül bámult

KOBRAK

cipőkülönlegességek
raktára novembertől

RAKÓCI-UT. VEISZLOVITS-HÁZ. — Telefon: 847. szám. —

ugyan ezer métermázsa eladó buzája van. A gazda ebben a dologban ártatlan. Mert mindaddig, míg a börzén az ezer métermázsa buzáját eladta, gazda volt, aki buzájának piacot keresett. Ha pedig beállt a börze kontraminőrei közé, megszűnt gazda lenni és átvedlett spekulánssá, akit egyáltalában nem kimélünk.

Ezzel a reformmal tehát be nem érjük, mert csak az első lépés, mely a börzének agrár értelemben vett reformjához vezet.

Banktárgyalások. Lukács László pénzügyminiszter ma délelőtt 10 órától 12 óráig tárgyalta *Bilinszky* osztrák pénzügyminiszterrel. A tárgyalások a bankkérdés utolsó függő pontjaira vonatkoztak.

A delegációk. A delegáció ma az osztrák ünnepre (Szent Lipót napja) való tekintettel szünetelt. Szerdán az egyesült négyes albizottság jelentését tárgyalja le s ezzel a delegáció be is fejezte működését. Csupán a záróünnep marad hátra, amely azonban csak akkor következhetik be, amikor az osztrák delegáció is befejezi működését.

Richter lemond a plébániáról. Közöltük, hogy *Párvy* Sándor szepesi püspök fölhívta Richter képviselő-plébánost, hogy ehó 10 éig határozzon, vajjon a papi tisztséget tartja-e meg, vagy a képviselőséget. Richter felterjesztést intézett a püspökhöz, melyben december 15-éig halasztást kért a püspöktől a döntésre. De a püspök a kérelmet megtagadta és újból fölhívta Richtert, hogy plébániáját azonnal hagyja el. Richter János képviselő tegnap Bécsbe utazott, hogy a nemzeti munkapárt vezéréivel tanácskozzék. A beható tanácskozás eredménye az volt, hogy Richter János megtartja képviselői mandátumát s otthagya a plébániát.

reá. De egyszerre a boldogság fénye gyúlt ki a szemében.

— Maga? — kérdezte egyszerűen.
— Igen, én — felelte ő mosolyogva.
— De... de...
— Mondja meg nekem, — kérdezte őt Nelly — miért tartotta meg ezeket a rózsákat?
— Mert szeretem — suttogta ő oly rekedten, hogy a leány alig érthette meg.

Nelly egy parc alatt a kezében tartotta a kezét.

— Oh, — mondta — mikor ma üres maradt a helye a zenekarban, azt hittem valami baj érte. Oly nehezen tudtam meg a lakcímét. Aztán eljöttem ide, mert nem álltam volna ki az aggodalmat, míg hordárom visszatér a válaszsza. Miért nem írt nekem Amerikába? Ugy vártam a levelét! Hiszen én első perctől fogva szerettem magát s mindig reméltem, vártam vallomását. És ekkor boldogtalannak éreztem magamat. De most már mindegy. Hiszen azt mondom, hogy szeretsz!

— Most már minden mindegy — morgogta Auber és hevesen átkarolva őt, lehuzta a fejét, míg ajkaik találkoztak.

A X. katolikus nagygyűlés.

— Harmadik nap. —

Budapest, nov. 15.

Tegnap folytatták a katolikus nagygyűlés szakosztályai tanácskozásait. A tanácskozások ép oly nagy érdeklődés mellett folytak le, mint az első nap. Az előadók különböző maguk is oly érdekes előadásokat tartottak, hogy a jelenlevők mindvégig a legnagyobb hálával és kitartással adóztak nekik.

A tegnapi napon ülésezett a hitbuzgalmi és karitatív, köznevelődési és szociális szakosztály. Az üléseket megelőzőleg reggel 8 órakor a belvárosi plébániái templomban dr. Várady Árpád c. püspök szent misét mondott.

Kilenc órakor a Vigadó melléktermében ülésezett a hitbuzgalmi és karitatív szakosztály Csernoch János elnöke alatt. Az előadók közül első Hartel Ferenc volt, aki a templom és senki fia címen tartott előadást.

Utána Keményffy Dániel az autonomia lehetőségét az egyház szervezetének és szabadságának szempontjából állította. Ezután a protestáns és a katolikus autonomia közti különbségről beszélt.

Várady L. Árpád a cseléd otthonról tartott előadást.

A szociális szakosztályban Jelsovsky Géza a katolikus népszövetség fejlesztését hangsúlyozta. Gonda Béla és többek felszólalása után határozati javaslatot fogadtak el. E szerint a nagygyűlés óhajtja, hogy minden püspöki székhelyen keresztény munkás-szervezetet alakítsanak. A papság közreműködésével a városokban helyi csoportok létesüljenek a központtal kapcsolatban.

Csepelka dr. a keresztény hitelszövetkezetek szükségességéről tartott előadást.

Délután fél három órakor zárt ülés volt a Vigadóban. Fél öt órakor nyilvános ülés volt s este 8 órakor pedig ünnepi lakomára gyűltek össze a Központi Katolikus Körben.

A délutáni ülésen *Majláth* Gusztáv erdélyi püspök mondott nagy szenzációs beszédet. Többek közt ezt mondta:

— Az egyháznak ma is erőteljes pillére a szerzetesség. Eymagában a pap és a szerzetes nem képes megvédelmezni a katolicizmus közéletét. A világiak részéről jövő támadásokat világi férfiaknak kell kivédeni. Minden katolikus törekvésnek leghatásosabb támogatása a keresztény politikai párt. Ne féljen senki, a katolikus politikai párt nem a papi uralomnak előkészítése, hiszen a papi uralom rémmeiséje a XX. század szellemétől semmivel sem idegenebb, mint az evangélium gondolatvilága.

A beszéd a jelenlevőkre nagy hatással volt. A magas szárnyalású beszéd hatása alatt fejezték be a mai gyűlést. Este 8 órakor bankett volt, amely sokáig együtt tartotta a megjelenteket.

A képviselőház ülése. Holnap végre összeül a parlament is. Egy csomó vicinális javaslaton kívül a polgári perrendtartás reformja kerül napirendre. A különböző országgyűlési pártok tegnap este tartották értekezletüket, amelyen megállapították követendő eljárásukat. Hosszabb vitát fog provokálni a polgári perrendtartás is, amely alatt elkészülnek azok a javaslatok, amelyek miatt aztán egészen fel fog fordulni a helyzet.

Obstrukció a vasuti pragmatika elejtése miatt. A vasuti pragmatika elejtésének híre nagy meglepetést keltett az ellenzéki körökben. Már tegnap este úgy a Kossuth, mint a Justh-pártban élénken tárgyalták és a legmesszebbmenő harcot helyezték kilátásba a kormány azon terve ellen, hogy a vasuti pragmatikát a horvátok kedvére és kedvéért módosítani kívánja.

A Kossuth-párt lapja azt írja, hogy ez törvényt merénylő államiságunk és nyelvünk ellen és megokoltá tesz minden, a legnagyobb és legtávolibb szélsőségbe menő fegyvert, a melylyel a parlament józan kisebbsége a nemzet prédának vetett érdekei nevében el tudja üzni helyéről ezt a közveszélyes kormányrendszert.

Az ellenzéki vezérek legtöbbje nagyon elkeseredik amiatt, hogy ezt a törvényt, mely annyi küzdelem és egy hosszú ideig tartó horvát obstrukció letörése után jött csak létre, a horvát koalíció kedvéért meg akarják változtatni.

Petíciók tárgyalása. Az ideai választások alkalmával Zilahon immár negyedszer választották meg dr. Lengyel Zoltánt képviselőnek. Ezt a választást a kisebbségben maradt gróf Teleki Arvéd párt petícióval támadta meg, amelyet Aigner Adolf nyújtott be a Kuriához, Terge József zilahi kereskedő és társai nevében. A petíció azt panaszolja, hogy dr. Lengyel Zoltán pártja és maga dr. Lengyel Zoltán személyesen is néhány község választóit megvesztegette, továbbá panaszolja, hogy a választók összegyűjtésére a csendőrség használtatott fel. Kéri a Kuriát a petíció, hogy gróf Teleki Arvédet mondja ki Lengyel Zoltán helyett a zilahi kerület képviselőjének. Lengyel Zoltán a választás védelmére fölkérte dr. Fekete Károly budapesti ügyvédet, aki a Kossuth-pártnak választásvédelmét intézi. Ennek a petíció ügynek első tárgyalása ma van a Kuria első választási tanácsa előtt, melyben Sebestyén Mihály tanácselnök elnökölt. Az ügy előadója Fittler Imre kuriai bíró volt. A kérvényezőkről részéről megjelent Aigner Adolf. A megtámadott képviselő védelmét dr. Fekete Károly látja el. A tárgyalás elején a védelem ellenkérvényt nyújtott be, amely nagyarányú voltánál fogva valósággal feltűnést keltett. Az ellenkérvény, amelyet dr. Fekete Károly készített, 220 oldalra terjedő hatalmas munka, amely gr. Teleki Arvéd 717 szavazatára mutatja ki azok érvénytelenségét.

Végeredményében is azt kéri az ellenkérvény, hogy a gróf Teleki Arvédra esett jogtalan és érvénytelen szavazatok leszámitásával állapítsa meg a Kuria, hogy Lengyel Zoltánt nem 63, hanem 780 szótöbbséggel választották meg képviselőnek. A tárgyalás előreláthatólag több napig fog tartani.

Haas Fülöp és Fiai

Nagyvárad cs. és kir. szab. szőnyeg és

:: butorszövet gyárosok, ::

== magyar királyi udvari szállítók ==

Rákóczi-ut, Rimanóczy-palota.

Az őszi idény megérkezésével a t. c. közönség szives figyelmébe ajánljuk most érkezett szőnyegek, butorszövetek, ablakvédők, utazótakarók, függönyök, asztalterítők, storok.

Valódi keleti szőnyegek, perzsa, indus és smyrna minőségben

igen jutányos áron. Nagy választékban raktárunkon a „Haas“-féle Agra és csomózott szőnyegek legjobbaknak vannak elismervve. Varrott paplanokban, gyapjútakarókban, lópokrócokban nagy raktár.

Szabott árak.

A pécsváradai kerületben megválasztott Frey János dr. néppárti képviselő ellen Egry Dezső függetlenségi párti jelölt adott be petíciót vesztegetés miatt. A petíció tárgyalását ma kezdte meg a Kuria.

UJDONSÁGOK.

Az igazoló választmány ülése.

A múlt hó 25-én megtartott megyebizottsági tag választások nagy része ellen tudvalevőleg felebbezést adtak be. A felebbezések tárgyalását tegnapra tűzte napirendre a megye igazoló választmánya. Az ülésen a választások nagyrészt igazoltnak mondta, ki a választmány. A beadott felebbezések közül Balogh Kálmán béli bizottsági tag ügyében a választmány felszólítja az új tagot, hogy igazolja választhatóságát. Fugyivásárhelyen és Élesden vizsgálatot rendelt el a választmány. Éradony községben, Szalacson, Belsőnyéren új választást rendeltek el. Az érmihályfalvai választás tárgyában úgy határoztak, hogy egy szavazatot leütnek, de különben igazoltnak tekintik az eredményt. Az urszádi választás tárgyában felszólítják dr. Krüger Aladár megválasztott bizottsági tagot, hogy igazolja választhatóságát. Mezőkeresztesen Főnagy és Főnyad helytelen névcseré folytán a következő legtöbb szavazatot nyert Frankó Erdrét jelentették ki megválasztott tagnak.

* **Vetítő est.** Erdekes estéje volt tegnap a nagyváradai katolikus körnek, melynek helyiségében dr. Pataky Arnold tartott előadást gyönyörű színes képek kíséretében kelti terülmény utjának első nagyobb állomásáról Egyiptomról. Rövid vonásokban ismertette előbb a föld ezen egyik legrégebbi országának multját, majd a szép képeken annak monumentális emlékeit, azoknak kapcsolatát az ó szövetségi bibliai történettel, a kereszténységgel és a mohamedanizmussal, valamint felütnette néhány képen Alexandria, Kairó, Heiopolis jelen állapotát, végül mozgóképeken egyet-mást a népszokásokból. Legközelebb jövő kedden dr. Karácsonyi János tart vetítő előadást Magyarországi Szent Erzsébet életéről.

* **Vilmos császár és a Miatyánk.** Boroszlóbból jelentik, hogy a testőrezredek tábori főpapja ma mutatta be az új tábori lelkészt s elmondta a tisztkarnak, hogy Vilmos császár az ujoncok felesketése alkalmával így szólt hozzá:

— Kívánom, hogy katonáim mindennap imádkozzák a Miatyánkot.

* **Adomány a Mensa Academicának.** Egy magát megnevezni nem akaró urinő a Mensa Academicának 5 koronát adományozott. A nemeslelkű adományért ezennel köszönetemet nyilvánítom. Kelt Nagyváradon, 1910. nov. 15. Dr. Bozoky Alos kir. tanácsos, jogakadémiai igazgató.

* **A vasutak decentralizálása.** Pár hónappal ezelőtt vezetők cikkünkben foglalkoztunk azzal az igen életre való és nagy jelentőségű vasut politikával, melynek célja lenne a jelenlegi centralis rendszerű vasutvonalaknak a decentralizálása. E tervnek nem csupán az lenne a nagy jelentősége, hogy Magyarország északi részeit tenné gyorsan megközelíthetővé, hanem hogy az ország más nagy városai egymással is összeköttetésben lennének. Anélkül, hogy utközben érinteni kellene a fővárost. Az akkor felvetett nagyszabású terv nem maradt ez ideig észrevétlenül. A kereskedelmi kamarák már megirindították a mozgalmat az egyes részek megvalósítása végett. Mindenesetre a terv teljes egészében egyszerre meg nem valósítható, részletekben minden nagyobb megvalósítás nélkül akarják azokat keresztül vinni. Így most a debreceni kereskedelmi és iparkamara a Nagyváradot Biharmegyét legközelebből érdeklő nagyvárad—debreceni vasut kiépítését vette tervbe, illetve e vonal kiépítése iránt indított mozgalmat. A kamara tegnap megkereste támogatásért Biharmegye alispánját is. E mozgalom célja a debrecen—derecskei vicinális vasut, mely 70 kilométer, megfelelően megerősíteni és államosítani. Így még kiépítetlenül volna Derecske Nagyvárad, illetve Berettyóújfalva közti rész, mintegy 30 kilométer. Ezt a részt kiépítve, a két város gyors és igen kényelmes összeköttetést nyerne. A vasut ügyében legközelebb nagyszabású értekezlet lesz Debrecenben.

* **Ülések a városházán.** Nagyvárad város jogügyi bizottsága pénteken, november 18-án délután 4 órakor a városházán ülést tart. Ez alkalommal ahordójelző hivatal szervezeti szabályrendelete, hibás telekkönyvi betétek kijáratása, özv. Bereczky Lajosné kérelme és a telekfelosztásra vonatkozó szabályrendelet kerülnek tárgyalásra. — Szombaton, november 19-én délután 4 órakor pedig a nyugdíjbizottság tart ülést a városházán.

* **Ehrlich széruma és az evolucio.** Dr. Marschalkó Tamás kolozsvári egyetemi tanárnak a felolvasásában volt egy nagyfontosságú kijelentés, amelyet érdemes külön lejegyezni. A múlt szombati nagyváradai felolvasásán ugyanis Marschalkó, amidőn a szérumnak az állatokba való befecskendezéséről beszélt, többek közt ezeket mondotta: Az állatokon még a legkifejtettebbekben, így az anthropoid majmokon sem lehet a szer hatását észlelni, mert e szérum nem szívódik fel a vérbe, csak éppen a beoltott helyen lesz fekély, seb stb., az embernél azonban azonnal felszívódik az egész vérbe. Történik pedig ez azért, mert az ember vérszertjei egészen más tulajdonságúak, összetételűek. Ez igen érthető. De hát mi van az evolúcióval? Hogy lett akkor a majmóból ember?

* **Nem fizetik az adót.** Többször megírtuk már, hogy Biharmegyében a jegyzői, valamint a tiszti nyugdíjalapokra kivetett pótdadók nem fizetik s e miatt igen nagy és pótolhatatlan hiányok mutatkoznak. A számvevőség állandóan tette a panaszokat az alispánhoz, aki viszont a legszigorubbán utasította a főszolgabírákat, hogy a kint lévő pótdadókát kéréselhetetlenül hajtsák be. A kiadott rendeleteknek csak nagyon kevés eredményük volt, az adót ép úgy nem fizetik most, mint nem fizették ezelőtt. Az egyes alapoknál mutatkozó hiányok fedezéséről a számvevőségnek kötelessége gondoskodni, amit azonban csakis alispáni intézkedés alapján tud eszközölni. Az alispáni intézkedésnek azonban kielégítő eredménye nem lévén, a számvevőség tegnap jelentette hogy a felelősséget tovább nem vállalja. A számvevőség az ügyet különben feljelentette a pénzügyminiszternek is.

* **A fertőzött Biharmegye.** A tejtermékek drágasága mindjelenben érezhető a nagyváradai piacon. Egyáltalán kevés a tej a piacon s ami mégis eladásra kerül, 36—40 fillérjével mérlik literenként. Nagyon meg van akadva a közönség azokkal az eladókkal is, akik rendszeren házhoz hordva szállítják a tejet, mert nem képesek a tejárusok a rendes mennyiséget szállítani. A vidékről alig hoznak be Nagyváradra tejet, mert Biharmegyében több mint 100 községben fellépett a szarvasmarhák között a száj- és körömfájás.

* **A Sport-egylet kérelme.** A nagyváradai Sport-egylet korábban kérte Nagyvárad városát, hogy a Bunyitay-liget Dőri-szigetét adja át 50 évi használatra s az egylet tornacsarnokot, sport pályákat létesít a szigeten és ezáltal élénk sportéletet teremtsen. Most a Bunyitay-liget környékén lakó háztulajdonosok adtak be kérvényt a városhoz, amelyben csatlakoznak a Sport-egyletnek s ők is kérik, hogy a város tegyen eleget a Sport-egylet kérelmének.

* **A Rulikovszky uti telkek eladása.** A Rulikovszky-uton eladott házhelyek egy részét már beépítették s most érkezett le a városhoz a szerződések jóváhagyása a minisztertől. A belügyminiszter leiratában azon módosítást rendel, hogy a 13. számú telekre nem Grünwald, hanem Grünfeld Ignáccal és a 26. számú telekre nem Jelinek Gézával, hanem Radó Dezsővel, mint legelőnyösebb ajánlattevővel kötendő meg a szerződés, továbbá a 13. számú telekvételére nem 1884 korona, hanem az árverési jegyzőkönyv szerint 3250 korona és a 28. számú telek vételére nem 2876 koronát, hanem 5360 koronát tesz ki. Különös, hogy Nagyvárad városánál ilyen tévedések előfordulhatnak s mégis csak jó, hogy a miniszteriumban minden dolgot alaposan átböngésznek, mert könnyen zavarok keletkezhetek volna a már aláírt téves szerződésekben.

* **Megtámadott asszony.** Kovács Julianna téglaverő napszámosnő, feljelentette Vágó Erzsébet napszámosnő társát, hogy az Gábor nevű fia társaságában lakásába bement s leüléssel fenyegette. Vágó Gébor pedig egy rúddal úgy a karjára ütött, hogy bal alsó karja letört. A rendőrség az eljárást folyamatba tette.

ELITE-kávéház megnyitása.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke intelligens közönségét értesíteni, hogy a BÉMER-téren levő MOLNÁR-cukrászdát megvettem s annak helyiségeit a mai kor kívánalmainak megfelelőleg teljesen újonnan, előkelő kényelemmel berendezve

„ELITE“ KÁVÉHÁZ elnevezés alatt, f. hó 15-én, kedden reggel megnyitom.

Szives pártfogásukat kéri mély tisztelettel KURTÁG D. DEZSŐ kávé.

Cukrászdaszerűen vezetem,

állandóan a legfinomabb torták, mignonok, úgy a reggelihez, mint az uzsonnához friss vajás sütemények, valamint minden egyéb cukrászati különlegességek lesznek kaphatók.

Kitűnő tekeasztalok, játékszobák, az összes bel és külföldi lapok, elsőrendű italok, színházi vacsora-különlegességek a legfigyelmesebb kiszolgálás mellett állanak a n. é. közönség szíves rendelkezésére. — Előre is ígérem, hogy minden igyekezetemmel azon leszek, hogy nagyrabecsült vendégeim kávéházamban kellemesen és otthonosan érezzék magukat.

* **Nagyvárad** rablógyilkos cigányok Oroszországban. Oroszországból jött az értesítés a budapesti orosz konzulhoz, hogy Oroszország egy részében több nagyvárad származású cigány lopást, gyilkosságot követett el, míg végre a hatóság kezére jutottak. Az értesítés szerint *Jekaterinoszláv* város határában *Pordán* Jankót, *Pordán* Gutyárit és *Putrán* Egést, valamint *Pordán* Anyiskát elfogták az orosz csendőrök. A cigányokat lopás miatt fogták el és ekkor kiderült, hogy nem csak ez az egy büntett nyomja lelküket, hanem a legborzalmasabb cselekedetek egész sora. A cigányok többszörös betörést, lopást, gyilkosságot és rablógyilkosságot követtek el. A kihallgatás alkalmával a cigányok azt vallották, hogy *Biharmegyéből*, *Nagyváradról* származnak. A konzul megkereste ezért tegnap az alispánt, adjon felvilágosítást, hogy miszerint a cigányok tényleg biharmegyei, illetve nagyváradai illetőségűek-e? A rablógyilkos cigányokra Oroszországban a halál vár.

* **Késelő tolvaj.** *Baza* Vaszali tasádfői lakos tegnap délután *Wasserstrom* Lajos Bányasor 30. szám alatti üzletéből egy zsák korpát lopott. A zsák korpát valószínűleg a csillagvárosi vámon túl várakozó valamelyik falubeli ismerősének kocsijára vitte, azonban még ennyivel sem elégedett meg, hanem a sikeren felbuzdulva, ismét visszement *Wasserstrom* üzletébe és egy másik zsák korpát is ellopott. Ekkor azonban a lopást, a károsult *Sándor* nevű fia észrevette, aki erre *Grünfeld* Sámuel segédével a tolvaj után futott. Azonban a tolvajt utolérni nem tudták. Üldözés közben *Peczeszöllösön* találkoztak *Paizs* Károlyval, aki befogott lovait és szekerét az üldözők rendelkezésére bocsátotta s így szekerén sikerült *Peczeszentmárton* község határában utolérni a tolvajt. *Wasserstrom* Sándor és társai felszólították *Baza* Vaszalit, hogy a korpát adja vissza, vagy pedig fizesse meg az árát, de a tolvaj felelet helyett kést rántott elő és azzal *Wasserstrom* Sándort kezén és arcán, *Grünfeld* Sámuel kezén és a szemé mellett, *Paizs* Károlyt pedig kezén könyebben megsebesítette. Éppen akkor jött a *Püspökfürdőből* *Szász* György fuvaros, aki *Wasserstrom* és társai segítségére sietett és a nála levő lapáttal megakadályozta a további késelést. *Baza* Vaszalit ezután egyesült erővel összekötötték s bezsárolták a rendőrségre, ahol lezárták s elene az eljárást folyamatba tették.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és kedvező árban

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

Mielőtt

az őszi és téli ruhaszükségeiteket beszereznék, ne mulasszák el

FRIEDLÄNDER
angol uri szabó cég

előnyös áraitól és eredeti angol szöveteinek kitűnő minőségéről és elegáns szabásáról meggyőződni.

Nagyvárad, Szt. János-utca.

x **Lloyd** kávéház ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében november hó 16-án a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. Kecsege ur az éteremben. 2. Így akarta a végzet. 3. Gyomor működése. 4. Egy anya kálváriája. 5. Az aviatikus. 6. Kézről-kézre. 7. Garda tó. 8. Ut a halhatatlanság felé. Beléptidij nincs. Előzeny kiszolgálás. Kitűnő ételekről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri *Hartstein* és *Órle* kávéház-tulajdonosok.

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza
Rákóci-ut 3. sz.

Az év végeig

kedvezményes áron kapható
Felöltők,
Blousok,
Pongyolák,
Aljak,
Kosztimők,
Gyermekruhák
Szörme-árak és ruhakelmék.
Saját műtermemben a leg-elegánsabb toilettek vállaltatnak.

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÁRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

TANÜGY.

Tanítók gyűlése.

Tegnap tartotta meg évi rendes közgyűlést a *Biharvármegyei Általános Tanító-Egyesület.* A közgyűlésen mintegy 300 tanító, illetve tanítónő vett részt. Emelte a gyűlés fontosságát, hogy a kir. tanfelügyelőség teljes számban képviseltette magát.

Nagy Imre mezőtelegdi igazgató, egyesületi elnök, csinos, kerekded megnyitójában, különösen a tanítók összetartó együttműködését hangsúlyozta, ami első feltétele — mint sokan szeretik emlegetni — hazánk elárvult tanügye felvirágoztatásának. Hódolattal emlékezik meg a 80 éves királyról, a legelső magyar emberről. Kegyeletes szavakkal parentálja el az elnöki jelentés az év tanító halottjait, különösen *Bérczi* Jánost, ki 40 évig volt tanítója az ujjvárosi rk. iskolának. A legmelegebb hangon emlékezik meg továbbá *Pataki* Filomenáról, az Orsolya zárda fejedelem asszonyáról s *Rechné* B. Zsófiáról ny. polg. isk. igazgatónőről, kiket a királyi kegy eredményes tanítói működésükért a koronás arany érdemkereszttel tüntetett ki.

Lelkesedéssel fogadták *Bodnár* János jelentését a *Tanítók Háza*-ról s a legnagyobb elismeréssel adózott a gyűlés *Vasady* Lajos kir. tanfelügyelőnek, az árvaház létesítése körül kifejtett munkásságáért.

A jelentés szerint különben Nagy-Várad városa a Tanítók Háza céljára előzetesen felajánlott *Rulikovszky*-uti telket 30 ezer koronáért megváltotta, s így a Tanítók Háza részére a *Bunyitay*-ligetben szereztek megfelelő telket.

Az egyesületi ügyek elintézése után a tisztújítás következett:

Elnökké újból *Nagy* Imrét, alelnökké

Szőnyeg Függöny Flanel- és utazó takarók.
Paplán Linoleum és viasz-vásznak,
Czok legnagyobb választéka nagyáruházában
KELETI- PERZSA- ÉS SMYRNA SZÖNYEGEK.

Költözés miatt nagyon jutányos árak!

CZILLÉR IMRE

Horváth Istvánt és Bodnár Jánost, pénztárosul Gulácsi Endrét, főjegyzőt Korcsmáros Lászlót, jegyzőt Tóth Imrét és Fekete Mátyást választották meg s megalakították a választmányt.

IRODALOM.

Vigabbnál vigabb históriák. Az 1902-ben megjelent »Kacagató történetek« című munkám olyan botrányos sikert ért el, hogy abból eddig az antikváriusok még egyetlen példányt sem tudtak eladni azért, mert — egy sora került a kezük közé. Már pedig, ha a mai viszonyok között valaki még a kiolvasott könyvét is megtartja, — az csak annak lehet a jele, hogy megszerette. — De hogyha szereti, hát mért ne adná ujat, mikor van belőle, még pediglen bőven! Azért tehát közhírre tétetik: hogy a »Kacagató történetek«-ből egy új sorozat jelent meg »Vigabbnál vigabb históriák« címmel. Csupa kacagató, előadásra alkalmas jelenet, felolvasásra való vig történet. Előfizetési ára: pompás diszkótesben 3 korona. (A könyv ára a könyvtári forgalomban: 5 korona.) A gyűjtőveket — természetesen megtöltve — az előfizetési pénzekkel együtt, mentül előbb kérem címre (Vrabély Armánd dr. Budapest, VII. Alsó Erdősor 3.) juttatni. A megrendelés beérkezése után a köteteket azonnal küldöm. Ujból nagy jó kedvet ígér, de cserébe aztán antul több előfizetést is kér a szerző: Vrabély Armánd dr.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Böregér.
Csütörtök: d. u. Hajduk hadnagya. (Ifjúsági előadás.)
Péntek: Luxemburg grófja.
Szombat: Mikádó.
Vasárnap: d. u. Erdészleány, este: Karenin Anna (ujdonság.)

Ujdonságok. Egymásután több nevezetes ujdonságot szerzett meg előadásra Erdélyi Miklós igazgató. Csaknem teljesen be van már tanulva a híres Lehár darab, a »Cigányszerelem«, amelynek kosztümjei, diszletei foglalkoztatják most a színházi műhelyeket. Még e hónapban bemutatják Gutti Loma pompás bohózatát: »A kormánybiztos«-t és követi ezt a Vigszínház más érdekessége, a »Rubikon«.

Vendég a Luxemburg grófjában. A színháznak legközelebb érdekes vendége lesz. Horváth Gizi, a budapesti Király Színház tagja, aki a Bonbonniére színpadon kellemesen tűnt föl sokoldalú művészetével, lép föl a Luxemburg grófjában. Az egyik főszerepet, Juliettet játssza a vendégművész, akinek alakítása iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

Karenin Anna. Szenzációs művészi eseménynek ígérkezik a vasárnapi bemutató. Karenin Anna ez, a világhírű Tolstoj regényéből írott dráma, amelyben az egész társulat részt vesz. Új diszletek, ragyogó új uniformisok, kosztümök a külső fényt fogják emelni és meglepő ujtás lesz a gyorsvonat végigrobogása a színpadon. Az igazgató nagy áldozatkészséggel állítja ki az ujdonságot. A címszerepet E Kovács Mariska játssza, akinek ez lesz a szezonban első új alakítása. A szenzációs ujdonság próbái szakadatlanul folynak.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

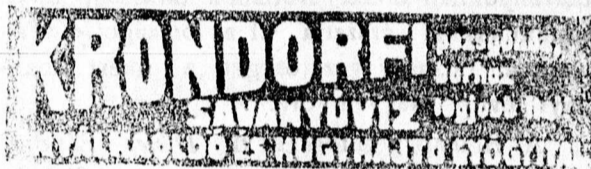
REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Járványos betegségeknél

mint kolera, typhus vagy lázas betegségeknél fő a víz, legbiztosabb óvszer a

mint nyálka oldó szer, ugy magában, min-meleget tejjel vegyítve köhögésnél, rekedtségnél, fűdőhurtnál stb. legjobb gyógyszerrel ajánlatik. Nehezen emésztő, gyomorhurtnál kitűnő hatása van! Húghajtó gyógyital! — Kérjük minden kávéházban és vendéglőben bor vagy pezsgőhöz, mindenkinek kitűnően fog izleni.

Főraktár: Janky Antal utóda cégnél van.

TÁVIRATOK.

Lukács és a készfizetések.

Budapest, nov. 15.

Kukács László pénzügyminiszter bécsi útja alkalmával nem fog megjelenni a királynál audiencián. A két pénzügyminiszter ugyanis a bankkérdésben és a készfizetések ügyében megállapodott. A megállapodást még nem hozzák nyilvánosságra.

Tolstoj nagybeteg.

Pétevár, nov. 15.

Egy Tulából érkezett autentikus távirat jelenti a következőket: Tolstoj még tegnapelőtt az Optin-kolostorban tartózkodott, majd onnan vonaton elindult Moszkva felé. Kíséretében voltak orvosa és leánya, Alexandra. Utközben az agg költő hirtelen rosszul lett. Orvosa tanácsára a Rjaesan kormányzószágban Astepovo városában kiszálltak és az orvos a beteget az állomási épületben helyezte el. Tolstoj ez idő szerint 40 fokos lázban fekszik.

Az angol parlament feloszlata.

London, november 15.

A Daily Chronicle fel van hatalmazva annak közlésére, hogy a kormány elhalározta a parlament haladéktalan feloszlata.

London, nov. 15.

Mára várták az alsóház feloszlataát elrendelő királyi dekrétumot, amely azonban elmaradt. Ma még csak minisztertanács volt, amelyen a feloszlataás módzatait és az utána leendő lépéseket beszélték meg. Hogy a feloszlataás feltétlenül bekövetkezik, annak bizonyosága a Daily Chronicle egy sugalmazott nyilatkozata, amely jelenti a parlament feltétlenül bekövetkező feloszlataát. Valószínű, hogy az erre vonatkozó dekrétum holnap jelenik meg.

Szerencsétlenség Pólában.

Póla, nov. 15.

Egy torpedónaszád, amely a kikötőben őrségi szolgálaton volt, nagy bórába került. Egy hullám felcsapott a fedélzetre, két matrózt a vízbe sodort, egy harmadik megkapaszkodott a láncon, de a zuhanás következtében lábait törte. A másik két matróz vízbefult.

Meggyilkolt kötéltanosnő.

Hatvan, nov. 15.

Az ideérkező személyvonat egyik kocsijában egy fiatal asszony hullájára találtak. A megindított vizsgálat megállapította, hogy a nő a Kocka Emil-féle cirkuszhoz tartozik. Azt, hogy a gyilkosságot ki követte el még nem sikerült megállapítani.

Bosszu a fiáért.

Gyula, nov. 15.

A múlt év Szilveszter éjszakáján Patai József dobozi legény tréfából rálőtt egy társára, T. Szatmáry Emilre. A lövés talált és megölte Szatmáryt. A gyulai esküdtbíró Patait gondatlanságból okozott emberölés vétségéért három havi fogházra ítélte. Ezen az ítéleten nagyon felháborodott Szatmáry apja és kijelentette, hogy nem fogja tűrni, hogy egy emberéletet csak három hónapi fogházzal fizessenek meg. A nyáron egy korcsmában találkozott Pataival és szóváltás után agyonlőtte. A gyilkos megszökött, majd öngyilkossági kísérletet követett el, de életben maradt és jelentkezett a gyulai ügyészségen. Az esküdtbíró ma ítélkezett az öreg Szatmáry felett. Bűnsnek mondta ki előre megtontolt emberölés büntetésében, de az enyhítő körülmények figyelembevételével hét évi fegyházra ítélte.

Halálraitelt sportsman.

Trier, november 15.

Heteken át tartott a végtárgyalás Breuer ügétőverseny-istállótulajdonos ellen s tegnap hozta meg a törvényszék az ítéletet. Az esküdtök bűnsnek mondták ki Breuert, hogy öölte meg Mathonet tőkepenzest. A sportsman mindvégig konokul tagadott. Bizonyítékul ártatlansága mellett felajánlotta, hogy szakértő fegyverkovácsok löjjenek az ő combjába is. Egyszer, mikor fekvő helyzetben van és más-szor, ha áll. A védelem ugyanis hivatkozott a szakértő katonatisztek véleményére, hogy Mathonet-t nem álmában lötték agyon, a lö-csatorna ezt kizárja.

A törvényszék elutasította a bizonyításnak ezt a módját és az esküdtök verdiktje alapján halálra ítélte Breuert. A védő a főtörvényszékhez telebbezett.

Repülőgép felszállása hajóról.

Newyork, nov. 15.

Ely aviatikus aeroplánjával a Chesapeake öbölből a haladó Birmingham körül felszállt és Norfolokban kikötött. Ez az első kísérlet, melyet a haditengerészet aeroplánnal végzett.

Harc egy 900 milliós örökségért.

Köln, november 15.

Fantasztikus örökségi harc indult meg Amsterdam városa ellen. A tizenhetedik században elhunyt Wirt tábornok néhány száz örököse, akik Belgiumban, Hollandiában és Németországban élnek, együttesen járnak el, hogy Amsterdam város 900 milliós örökségét, melyet az nyilvánvalóan jogtalanul birtokol, ismét a család birtokába juttassák. Az örökösök Kölnbe gyűlésre tartottak, melyen okmányokkal igazolták, hogy Hollandia erőszakkal ragadta magához az örökséget, amelynek legnagyobb része Hamburgra esett. Bécsből is igényt jelentettek be az örökségre és mihelyt az igény jogosságáról hivatalos értesítés érkezik Bécsbe, a kölni vezetőség megteszi az első hivatalos lépéseket a kilencszáz millió megszerzésére.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irtá: White-Mellville G. J.

— Angolból. — 138

Utóbbi teljesen megváltozott és gyámoltalannak látszott, amint így inogva, lépdelt s csak társának hatalmas karja őrizte meg az eleséstől. Fejét lecsüggeszté, szemét soha fel nem emelte a földről s rövid, szaggatott mondatokat dunnyogott magában, amint így tovább vonzolta magát.

— Az én hibám. En tettem és szerettem őt! Ez az oka. Es most gyűlölni fog engem. Soha nem szól többé hozzám és — meg fog halni — meg fog halni — meg fog halni!

Egyszer kacajra fakadt, egy oly fuldokló kacajra, melytől s vén halárus asszony erős szive meghidegedett.

Bouillon mámi nem volt nagy gyalogló; az éjszakai ut Párisból nagyon megviselte termetes alakját, de a két nő közül ő látszott a kevésbé kimerültnek, mikor egy csoport sanszotte közt megálltak, kik fegyverüket a földön nyugtatták s némileg katonásan három oldalát képezték egy üres négyszögnek.

A középen ült Sautere, egy dobót használván íróasztal gyanánt s oldalán két-három legbivebb követője állt, kik azt affectálták, hogy haditörvényszéket tartanak, melynek ítélete már előre el volt határozva s melynek formalitásai még előttük is csuf vad tréfának tetszettek.

A dobbal szemben állt Montarbas, pusztá fővel egyenesen és mosolyogva, két véres gázfickótól őrizve s karjai erősen le voltak kötözve hátra, egy szorosan összegombolt kardkötővel a könyökén át teste fölött.

E kényszerhelyzet nem akadályozá meg abban, hogy egy mély bókkal meg ne hajtsa magát a Wolverine előtt, a legmagasabb megvetést kifejező mosoly kíséretében.

— Montarbas polgár, — kezdé Sauterre.

— Bocsánat, uram, — szakítá félbe a fogoly. A nevelés hiánya önnél kimentí járatlanságát. Ön egy polgár, mint rongyos barátai

itt. En Montarbas Arnold gróf s Franciaország peerje vagyok.

A gaz had vezére tajtékzott a dühtől. — Ön dicsekszik azzal, hogy aristokrata! pattant ki. Hát bevallja árulását. S beismeri, hogy nincs mivel védenie magát. Elég; mi akadályoz meg abban, hogy önt le ne löjjem e pisztolyal ott helyben, a hol áll?

(Folyt. köv.)

Igazságszolgáltatás.

A Holnap a bíróság előtt

A nagyváradí Szigligeti-szinház a mult esztendőben előadta Wilde Oszkárnak »Pádúai herceg« című darabját, a melyet *Rozsnyay-Van der Hoschke* fordított magyarra. A bemutatón megjelent a fordító is és előadás előtt conference-ot tartott Wilderől és darabjáról. A nagyváradí »Szabadság« című lapban *Szirmai Öcön* szerkesztő másnap megtámadta *Rozsnyay*-t, tiltakozott annak irodalmi szereplése ellen és a nagyváradí *Holnap* című irodalmi társaságot okolta azzal, hogy egy ilyen kétesmultu ember szerepelhet a nagyváradí közönség előtt. Azt írta többek közt, hogy a *Holnap* egy »botrányokban utazó irodalmi társaság, mely fércmunkákkal árasztja el az országot.« Támadta a társaság vezetőségét, a miért *Rozsnyay*-t levitte Nagyváradra.

A *Holnap* vezetősége, dr *Dénes Sándor*, dr *Berkovics Renée*, *Dutka Ákos* és *Juhász Gyula* másnap tiltakoztak *Szirmai* támadásai ellen, melyeket ő nemcsak a »Szabadság«-ban, hanem több budapesti lapban is közzétett. Most a megtámadottak is nyilatkoztak és *orvtámadásnak és rágalmazásnak* minősítették *Szirmai* eljárását. *Szirmai* ezért a nyilatkozatért rágalmazási pört irított a *Holnap* vezetői ellen és azonkívül *Pogány Béla*, a »Független Magyarország« szerkesztője ellen.

Délelőtt kezdte tárgyalni ezt az ügyet dr *Füzesséry* járásbíró. A tárgyalásra tanukul beidéztek báró *Hatvani Lajost*, *Ignotus-Veigelsberg Hugót*, *Schöpflin Aladárt* és Nagyváradról dr *Nagy Mihály* és *Hegedüs Nándor* hírlapírókat.

A tárgyalás folyamán a *Holnap* tagjai kijelentik, hogy a kérdéses nyilatkozatot közérdekből adták ki.

Az előadottak után az elnök felszólította a feleket, hogy békésen intézzék el az ügyet s ne kívánjanak bírói ítéletet. *Pogány* kijelenti, hogy ő *Szirmai*-t nem akarta személyében sérteni. *Dénes* kész a békére, de csak úgy, ha a kezdő lépéseket *Szirmai* teszi, amit *Szirmai* tekintettel arra, hogy nem ő sértett, nem hajlandó megtenni.

Az elnök ezután az ítélet kihirdetését csüörtökre halasztotta.

§ **Sikkasztással vádolt ügynök.** *Róth* Benő berekböszörményi gabonaügynök a nyáron megbízást kapott *Moskovits Adolf* és fiai cégtől, hogy 100 mm. gabonát vásároljon össze vidéki gazdáktól. Kapott ugyanakkor 500 koronát foglalókra. A gabonát azonban nem szállította, hanem pár nap mulva azzal állt elő a cégnek, hogy az 500 koronát elvesztette. A cég nem hitt a szónak, hanem sikkasztásért beperelte *Róth* Benőt. Törvényszéki tárgyalás tegnapi volt az ügyben. A bíróság nem látta fennforogni a sikkasztás tényálladékát és ezért *Róth* Benőt felmentette. Elnök *Korn Alajos*, ügyész *Lázár Márton*, védő dr *Mayer Márton* volt.

KÖZGAZDASÁG.

A ragadós száj- és körömfájás.

A beteg állatok gyógykezelésénél a következőképpen kell eljárni:

A beteg állatnak mindenekelőtt nyugalom biztosítandó és az istálló gyakori tisztogatásáról, bőséges száraz alomról és gyakori szellőztetéséről kell gondoskodni. A szájbeteg állat elé tiszta ivóvizet tartalmazó edényt helyezünk. Lehet a víz gyenge ecetes is és gondoskodjunk ivós téplálékról és zöld friss takarmányról. Egyébként, különösen a betegség kezdeti szakában, hólyagok képződése idejében a száj erőszakos felnyitása után a gyulladt nyálkahártyák durva kézzel való kezelésétől, vagy csipős edző szerekkel való kezelésétől tartózkodjunk, mert ez a betegség lefolyásának hátrányára van. 2—3 nap mulva a szájiszony tünetei engednek, ilyenkor a szájban látható fekélyek gyorsabb gyógyulása elősegíthető azáltal, ha puha szivacsot vagy gyolcsruhát enyhé 2—3 százalékos creolin vagy lysol-oldatba mártunk és ezzel a fekélyek helyét óvatosan naponként többször megérintjük. A tőgy is igényel kezelést.

Habár a beteg állatok feje az emberi életre alkalmatlan és a törvény értelmében megsemmisítendő, a tőgynek gondos kifejtése mégis rendszeresen eszközözendő, mert a tőgyben visszamaradó tej bomlási termékei folytán elhullásra vezető tejfáz szokott fellépni. Mivel a fejési mivelet a jelenlevő hólyagok miatt élnék fájdalmat okoz, a fejés előtt a tőgyet langyos lysolos vagy creolinos vízzel kell megmosni és a fejő egyén ujjait vaselinnel vagy nem avas zsiradékkal vonja be.

Különös gonddal kezelendők a körömbeteg állatok.

Az istálló és alom tisztálansága esetén, a bélsár és szennyezett alomban levő baktériumok a sebekbe hatolván, gyakran súlyos gennyes gyulladást okoznak inditanak meg, amelyek miatt az állatok körömszaruja leválik, vagy sebfertőzés következik be és az állaton nagytoku láz és rázóhideg jelentkezik, amely 1—2 nap alatt elhullással végződik.

A körömbeteg állatnak biztosítani kell feltétlen nyugalmat, gondoskodjunk minél puhább fekhelyről, tartsuk azt szárazon és ne kényszerítsük az ilyen állatot arra, hogy mozgást végezzen, mert ezzel a fekélyes gyulladást fokozzuk és a gyógyulást gátoljuk. A beteg végtagok gyógykezelésére használjunk 5 százalékos creolinoldatot, amelybe kevés porrártott kék-galicot tehetünk, a végtagokat puha, célszerű kőccsötéssel ellátni; ha pedig a köröm szaruja a tusos részekről elválik, vagy pedig azt veszítjük észre, hogy a lábvég erősebb duzzanata mellett gyulladást okoz, jelentkezik, ne mulassza el az állatorvos tanácsát és utbaigazítását kikérni.

Gépkezelők és kazánfűtők vizsgálja.

A gőzgépkezelők és kazánfűtők nagyváradí vizsgáló bizottsága az érdekelteknek ez uton hozza tudomásul, hogy a legközelebbi vizsgatétel folyó év november hó 20-án a műgymalomban — Nagyváradon — fog megtartani. A vizsga reggel 8 órakor veendi kezdődik. Felhivatnak mindazok, kik e vizsgán részt venni óhajtanak, hogy az ez iránybani kérelmüket az ahoz tartozó mellékletekkel együtt a vizsga tétel napjáig a m. kir. kerületi iparfelügyelőséghez (Nagyvárad Lukács György-utca 18. sz.) adják be, esetleg az ez iránybani kérelmek a vizsga tétel napján direct a vizsgáló bizottságnál is a jelentkezés alkalmával benyújtható. A vizsgáló bizottság elnöke, *Pozsonyi László*, m. kir. ker. iparfelügyelő.

A szerkesztésért felelős:

Dr V U C S K I C S G Y U L A.

Nagyvárad város árvaszéke.

9506—1910. sz.

Arverési hirdetmény.

A kiskoru Papp Illés, Demeter, Traján és Endre tulajdonát képező alább felsorolt ingatlanok Nagyvárad város gyámügyi felelősségi küldöttségének 631—1910. számú véghatározata értelmében nyilvános árverés útján fognak eladatni.

Az eladás tárgyát képező ingatlanok a következők:

I. A nagyvárad 975. sz. tkvi betétben A I. 1—9. sorsz. 7519, 1520, 7521, 7819, 8088, 8089, 8090, 8475, 8476 hrsz. A II. 1—4. sorsz. 7927—8, 8029—30. hrsz. A III. 1—2 sorsz. 7850—1, 8008—1. hrsz. alatt felvett ingatlanoknak a kiskoruakat illető négyhatod része.

II. A nagyvárad 1215. sz. tkvi betétben A I. 1—2 sorsz. 8460—1 hrsz. alatt felvett ingatlanoknak a kiskoruakat illető négytizenkettő részét.

III. A nagyvárad 1267. sz. telekkönyvi betétben A 4. 1—2 sorsz. 3723, 8309 hr. sz. alatt felvett ingatlanoknak a kiskoruakat illető 4 huszonegyed része.

IV. A nagyvárad 1258 sz. tkvi betétben A 4 1 sorsz. alatt felvett legelső résznek a kiskoruakat illető 4 huszonegyed része, végül

V. A nagyvárad 1242 sz. telekkönyvi betétben A 4. 1 sorsz. 3725 hrzi sz. alatt felvett háziingatlanok a kiskoruakat illető 4 hatod része.

A szántó és a rét részint a Szálka-dűlőben, illetve a Pecze oldalon, részint Dombon, illetve a Körözs oldalon fekszenek.

Kikiáltási ár az összes felsorolt ingatlanokra 6700 korona. Tartozik vevő még ezen kívül a kiskoru Papp Illést, Demetert, Trajánt, és Endrét édes anyjuk özv. Papp Péterné szül. Butuk Róza hagyatékából terhelő és tényleg fennálló terheket átvállalni, illetőleg a kiskoruakat mentesítő nyilatkozatot kiadni.

Az árverés foganatosítására határnapul f. évi december hó 1-ének (csütörtök) d. e. 9 órája tüzetik ki. (Városház II-ik emelet, 39-ik sz. ajtó.)

Az iratok ezen határnapig a hivatalos órák alatt az árvaszéki kiadónál megtekinthetők.

Ajánlat csak az összes ingatlanokra együttesen tehető.

Venni szándékozók kötelesek az árverés napjáig a kikiáltási ár 10 százalékát, azaz 670 koronát a városi pénztárba bányapénzül letizetni és az erről szóló nyugtát az árverés alkalmával a kiküldöttnek átadni, továbbá jelen árverési hirdetményt és feltételeket sajátkezűleg aláírni.

A tett ajánlat a venni szándékozót kötelezi, a kiskoruakat, ellenben csak akkor, ha a városi árvaszék a tett ajánlatok felett már határozott, illetve azok egyikét elfogadta. Az árvaszék a tett ajánlatokhoz kötvénynél, azok között szabadon választhat.

Az ajánlat elfogadása után, illetve az idevonatkozó véghatározat jogerőssé váltától számított 15 nap alatt tartozik vevő a megajánlott vételárat a gyámhatóságnak befizetni, a kiskoruakat mentesítő nyilatkozatait ide bemutatni. Tartozik továbbá ugyanezen idő alatt az árvaszék t. ügyészénél az adás-vételi szerződés elkészítése, valamint a hagyatéki ingatlan tehermentesítése végett jelentkezni.

Ha az ajánlattevő ezen kötelezettségeinek meg nem felel, a gyámhatóságnak jogában áll őt vagy ajánlata teljesítésére perrel kényszeríteni vagy a jogügyletet hatálytalannak kimondani, esetleg az ajánlattevő kárára és veszélyére új árverést tartani, vagy az ingatlanokat ugyancsak ezen következmény terhe alatt más módon értékesíteni.

A jóváhagyási záradékkal ellátott szerződést a gyámhatóság csak akkor adja ki, ha az ajánlattevő az összes árverési feltételeknek eleget tett.

A szerződés készítés és bekebelezés költségei az összes illetékek, továbbá a hagyatéki 1242 tkvi számú ingatlan tehermentesítésével járó költségek a vevőt terbelik.

Nagyvárad, 1910 november hó 14 én.

Dr. Istvánffy,
elnök.

TÁTRAY és TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó
műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Vegyél!

Vegyén!

Vegyünk!

10. 13. és 17.

Koronáért

Moskovits Antonomiai cipőt

Nagyvárad

Kossuth-utca 5. gyár épület és
:: Bémer-tér, Fő-utca sarok. ::

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyás 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

villamos világítás

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb áron mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható.

Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Gyorsan pusztul a bőr sezt Unbánya,
Ha Fernolent NIGRIN-jét nem használja.

Telefon: 263 szám.

Hirdetések
felvételnek
a lap kiadó-
hivatalában

Gyermekjáték
a Schlicht szappannal való mosás,
mert egyszerre tisztít és fehérit is,
s meglakart minden fáradságot
és megerőltetést!

Félix-fürdő téli és nyári gyógyhely

Európa leggazdagabb kénes hévízforrása Vizhőfoka 49° C.
17 millió liter víz napi mennyiség.

Csúsz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen.

1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. Penziórendszer október hó 1-től május hó 1-ig. Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba, világítás hetenként 49 koronába kerül.

A Viktor-szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghűlés veszélye nélkül lehet a kurát eredménytel használni.

Posta, távirda, interurban telefon, állandó gyógyszertár a fürdőtelepen.

Prospektust díjtalanul küld az igazgatóság.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

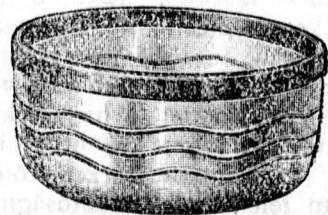
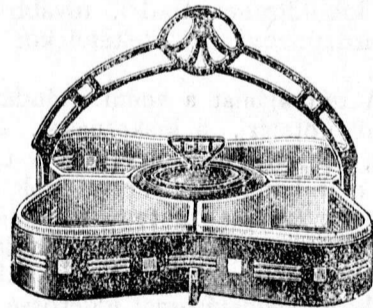
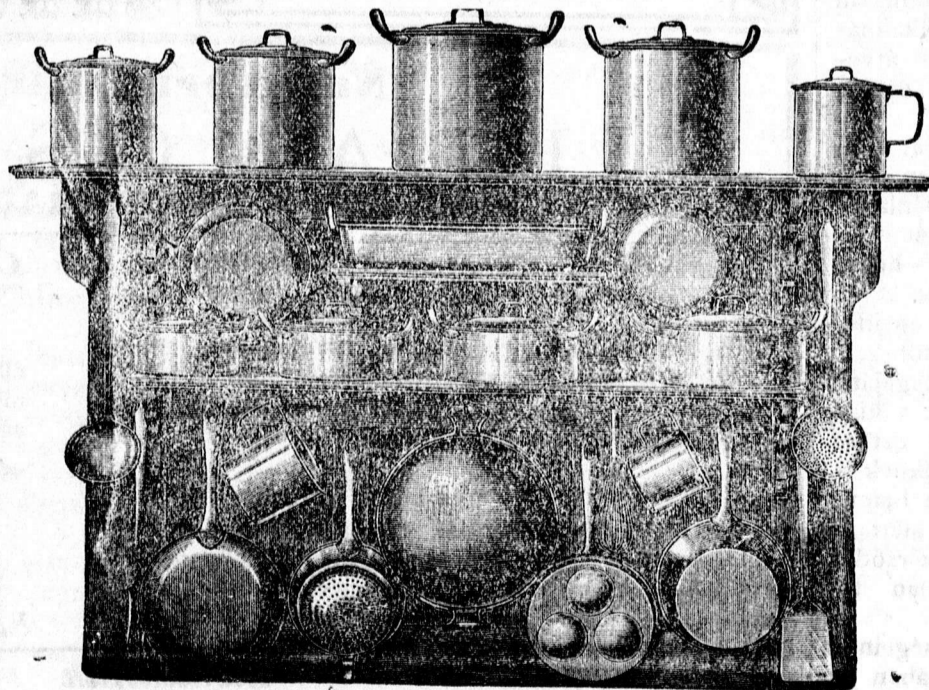
november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Eladó föld.

Nagyváradtól 15 percre fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon helyben és vidéken 390.

A szekularizáció mint üzlet.

A budapesti X. katolikus nagygyűlés III. nyilvános ülésén a Fővárosi Vigadóban elmondotta:

dr. KRÜGER ALADÁR.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Gunyolódni szokás azokon, akik álmokról beszélnek. Nos hát én ennek ellenére is egy álomról fogok szólni. Álomról, melyet bizonyynyal sokan végigálmodtunk már, félve, hazafias magyar szívünk mélyéből aggódva; de végigálmodtak már mások is, fanatikusan kipirult arccal, sóvár vágygyal, kapzsiságtól álmukban is összeszorult ököllel.

Álmodtunk... azt álmodtuk, hogy egy napon ismét képviselőválasztás volt Magyarországon. Választás, melyen minden előző politikai csatát meghaladó mértékben küzdött a meggyőződés helyett minden, ami a meggyőződésnek gyilkosa. A döntés napja előtt voltak Kaszszandrák, akik megpróbálták ennek az országnak renyhe-ségbe vesző katolikus közönségét fölrázni és férfiuvá serkenteni. Figyelmeztető riadók sivitottak a levegőn keresztül, ujságban, népgyűlésen, sőt a szószékről is. Néhány sajtóper következett, néhány lelkészt bíróság elé állítottak — s a katolikus többségű Magyarország megválasztott radikális-szociálista-szabadjóműves többségű képviselőházat. Nem is került olyan nagy küzdelembe. A magyar katolikus közönség — és beh szép volna, ha ez is csak álom lenne! — nem sokat törődött azzal, kire adja szavazatát. Az örült a legjobban, akinek a választás napján nem kellett szint vallania. Sokan így okoskodtak: én jó katolikus vagyok, de nem vallok szint, mert hát soha sem lehet az ember elég okos és nem lehet tudni, mi következik? A derék „jó katolikusok“-nak ez az okoskodása elért aztán annyit, hogy nálunk is francia mintára alakult meg a kormány. Első dolga volt benyújtani az állam és az egyház elválasztásáról szóló törvényjavaslatot. A „jó katolikusok“ nem mozdultak meg akkor sem, mikor nyilvánvaló lett, hogy az elválasztás minden egyházi vagyon elrablását, elegánsabban és páholyképesen kifejezve: szekularizációját jelenti. Mit fájjon az ő fejük, — mondották — a papok dolga miatt? Hiszen az egész csak a papoknak tör borsot az orruk alá, ők lássák, mit csinálnak. A képviselőház óriási többséggel megszavazta a javaslatot. A főrendiház is hozzájárult. Néhány főpap és buzgó világi tiltakozott, de a többség érdekelve lévén a kormány némely iparfejlesztési akciójában, no meg egyes kilátásba helyezett vicinálisoknál, megszavazta a javaslatot. Nem tudni, hogyan, miért, — itt hiányos az álom — akadt az apostoli magyar királynak egy gyöngye perce, mikor a javaslatot szentesítésével ellátva törvénynyé tette. Már egy éve érvényben van a törvény — és most menjünk, nézzünk szét Magyarországon.

Önt hívom erre a sétára, tisztelt „jó katolikus“ barátom, aki minden lépten-nyomon hangoztatja — persze csak katolikus, kivált papi, legkivált főpapi körökben — jó katolikus mivoltát, de mindig hozzátesz egy „de“-t. Ön jó katolikus, de éppen úgy jár el, mint az álmombeli jó katolikusok. Ne féljen ettől a sétától. Ha az jut eszébe, hogy bizonyos kellemetlen jelenetek az ön fenkölt „jó katolikus“ gondolkodását veszélyeznék, sietek önt megnyugtatni. Egy év alatt végbement minden, most már a befejezett munka várja önt. Ne féljen, nem fog már látni barbár módon kivert apácákat sem az iskolák, sem a kórház udvarán dideregni, miközben sirva néznek

utánuk az elhagyott gyermekek, a szenvedők, a betegek. Nem fogja azt sem látni, hogyan ostromol meg a bátor osztrák-magyar hadsereg orosz vagy olasz várak helyett magyar templomokat, klostromokat. Nem fog látni hajlékaikból kidobott öreg lelkészeket, nem fog látni fogházból kieresztett gonosztevőket, akik elindulnak a legszebb templomokba — leltározni. A leltározók ma már köztisztviselőként álló virilisták s ön, tisztelt „jó katolikus“ uram, bátran kérheti pártfogásukat előmenetele érdekében, csak arra vigyázzon, hogy házukban fel ne ismerjen némely elletározott műtárgyakat. Béke van már, halálos béke, mindenben túl vagyunk és nincs szebb dolog, mint a tullevés.

Mátyás király koronázó temploma, a gyönyörű Szent István-bazilika stb. állanak még, csak a rendeltetésük más. Egy úr, akit megszólítunk, kész örömet ad felvilágosítást. A Mátyás-templom, jó fekvésére való tekintettel, igen előkelő kávéházzá alakították át, mór stílusban. Tulajdonosa is Mór, Kohn Mór, de hazafiasságból Korvinra magyarosította a nevét. Különben igen olcsón jutott az üzlethelyiséghez. Az állam ugyan nem sok pénzt látott tőle, de a belügyminiszternek, aki még két éve riporter volt, most épült fel egy gyönyörű villája, természetesen forradalmi stílusban. A Szent István-bazilika, fekvésére való tekintettel, értéktözsdevé lett. És így megy ez végig az egész országban, azzal a különbséggel, hogy ami a fővárosban kávéház, az Kajászószentpéteren korcsma.

Azután elmegyünk megkeresni azokat a jótékony intézményeket, amelyeket annyian áldottak egy jobb korban az emberek. Keressük a szent Antal kenyérét, a szent Vince-egyleteket, a katolikus jótékony intézmények egész sorozatát. Egy sincs már. Mind beszüntette működését, mert kell a pénz, a katolikus hívek jótékonyasága a katolikus kultusznak valamennyire való fenntartására. Ön, jó katolikus barátom, ha jól emlékszem, egy katolikus internátusban nevelkedett, ingyen, katolikus alap jótékonyaságából. Megtalálja most is az épületet, csak azt a szellemet nem, amelyre úgy titokban mégis jól esik visszaemlékeznie. Szabad szellemben nevelik a növendékeket és a szabad szellem eredményeként éppen most kell néhányat kicsapni, annyira megértették és gyakorolták a szabad szellemet. Keressük, mi lett az egyházi birtokokból. Ön is ott volt nem egyszer az egyiken, mint meghívott vendég. A birtok megvan, de azt a derék magyar tiszt családot, melynél annyi jó órát töltött, hiába keresi. Földönfutó kol-dus lett a fölvilágosodás és a humanizmus nagyobb dicsőségére, a birtokot megvette feleárnál is olcsóbban valaki, akinek volt pénze — és kinek volna pénze? — ugyanakkor a kerület képviselője, ismert szegény ember, a birtok vevőjének házi bankjába bekerült igazgatónak. Az ő kezén ment t. i. keresztül a birtok eladása. Hogy ebből egy kis igazgatósági tagság megragadt a kezén, ki venné tőle rossz néven?

Ön elszomorodik és vigaszt keres. Azt mondja: igaz, történt sok visszaélés, de a haza, a nemzet, a nép jól járt. A kivándorlás és a husinség megszűnt, van a népnek földje. Nos hát nézzünk körül tovább. Az állam, mikor kiütötte Justitia kezéből a mérleget és rátette kezét az egyház vagyonára, árverést hirdetett s többszörösen hangsúlyozta, hogy a szociálista kormány elsősorban a parasztságnak akar földet juttatni. Jelentkezésben nem is volt hiány, csak éppen pénzben. Az állam meghirdette

tehát a maga szociális jóindulatát, de az árverésen a pénz beszélt. És még inkább beszélt a pénz az árverés előtt. Az állami árverési bizottságokat egyes pénzes zsákok ékes argumentumai győzték meg s ha ön, tisztelt barátom néha liberális körökben el-elejtett egy-egy megjegyzést a nagy papi birtokok ellen, melyeket pedig mindenkor önzetlenül, a köz javára kezeltek, melyek után ezrek és tizezrek éltek, most láthatja ugyanazokat a birtokokat ép egészségben és nagyságban, megosztatlanul egy-egy magánbirtokos kezén, aki nemcsak a rendes jövedelmet, hanem az itt-ott elfizetett sápokat is igyekszik a birtokból kiszorítani. Hogy így a kivándorlás még nagyobb, az kétségtelen, csak egy a különbség: most már nem hazudhatják egyes lapok, hogy a papi birtokok miatt vándorolnak ki az emberek Amerikába; inkább hallgatnak. Emlékszik ön bizonynyal a földbérlet-szövetkezetre is. Két nagynevű egyházfejedelem, mindkettő halott már, Várossy Gyula kalocsai érsek és Szmrecsányi Pál nagyváradi püspök kezdeményezték és propagálták, olcsó bérlethez juttatva derék magyar családok százait. Hát bizony ezek is megszűntek, eltemették őket, mint apostoli lelkű kezdeményezőiket. A liberálizmus az erők szabad versenyt hirdet, tehát a liberálizmussal ellenkezik, ilyen olcsó bérletekkel támogatni a tehetetleneket. Hadd pusztuljon a kiválogatás törvénye szerint, akinek nincs ereje a megélhetéshez! El is pusztultak, de él a liberálizmus és élnek azok, akiknek kedvezett a szabad verseny, az „aki bírja, marja“. Marták és birták és bírják.

Van önnek egy protestáns jó barátja is, nagy hive a szekularizációnak. Mondja meg neki, ne menjen se Debrecenbe, se Sárospatakra, mert elszorul a szíve és amilyen hirtelen haragu, nyakas kálvinista, még valami bolondot talál csinálni. Mert az már egészen természetes, hogy az egyenlőség kedvéért szekularizálták ám a debreceni és a pataki és a többi, multjukra és felekezeti jellegükre egyaránt büszke protestáns iskolát, minden protestáns alappal együtt. A debreceni református főiskolát megrakták ötven krajcáros szabadgondolkodókkal, a „Huszadik Század“ névtelen nulláival, a pataki híres főiskola igazgatója pedig az ottani munkáspénztár igazgatója, tudós férfi, irni is tud az olvasáson kívül, egyébként véresszájú agitátor. Tudós professzor Finkey, az egykori magyar tudományosság büszkesége tanszékén egy végzett szedő ül, aki mint stróhmann, többször ült már börtönben mások cikkeiért s így éppen alkalmas arra, hogy a büntetőjogot előadja. No de meg is kellett őt jutalmaznia annak a kormánynak, melynek eszméiért szenvedett.

Van önnek, „jó katolikus“ barátom, egy orthodox izraelita barátja is, akire különösen büszke, mert általa dokumentálja kétségbe nem vonható szabadelvűségét. Ennek majd csak hosszunapkor, mikor az öregnek egyéb keserőségei is eszébe jutnak, mondja meg, hogy elszekularizálták ám a zsidó templomokat és a zsidó alapítványokat is! Addig hangoztatták hitsorsosai, hogy teljesen egyenlők akarnak lenni a keresztényekkel, hogy ezt az egyenlőséget csak a szociálista szabadkőművesség adhatja meg, míg végre csakugyan egyenlőkké lettek, megvalósult sokat sürgetett álmuk. Gyönyörkedjenek benne, ha elősegítették!

Mert, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, úgy állunk, hogy nemcsak nálunk katolikusoknál lehet ám szekularizálni s ha protestáns és zsidó polgártársaink megindítják a lavinát, ne feledjék, hogy holt bizonyosan alája fognak kerülni ők is. Sőt ha nagyon belekóstol a nincstelenség a más vagyonába, egyszerre csak nem veszi észre, hol végződik az egyházi jelleg és hol kezdődik — mondjuk — az ékszerészkirakat vagy a bankok páncélszekrénye. Mikor nem lesz mit szekularizálni az Istentől, majd szekularizálnak tovább az emberektől. A fosztogatást csak megkezdeni nehéz; folytatása már magától következik.

Fosztogatás? Nem tulságosan erős-e ez a szó? Nemrég megjelent egy röpirat, ezzel a szállóigévé vált címmel: A szekularizáció rablás. Rablás, mert okos és becsületes ember ma már kétségbe nem vonja azt a

jogilag rég tisztázott tényt, hogy az egyházi vagyon a katolikus egyháznak éppen olyan jogos tulajdona, mint bárki másnak jogos szerzeménye s ha azt erőszakkal elveszik, akárki veszi el, rablást követ el. Hogy felzudultak a páholyok lapjai! Hogy követelték a füzet terjesztésének megakadályozását! Hogy is meri valaki az ő akciójukat rablásnak nevezni! Ha Ágrólszakadt Péter elveszi Nagy Pálnak a pénzét, rabol és lezárják; de ha Ágrólszakadt Péter névjegyén az áll, hogy páholynagymester és Nagy Pálén az, hogy püspök, akkor ugyanaz a rablás nem rablás, hanem szekularizáció és humánus cselekedet.

Volt nekem, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, egy védencem, egy közönséges rabló. Sikeres védelmem mellett kapott néhány évi börtönt. Mikor kiszabadult, egy nap panaszszal jött hozzám: megsértették a becsületében, azt mondták rá, hogy rabló. Bepereltük a becsületsértőt és fényesen megnyertük a pert. Kimondották, hogy aki a rablóra azt mondja, hogy rabló, az fizet 10 koronát. Ez az én megnyert perem az én intő példám és azért kijelentem, hogy lojális elismeréssel hódolok a páholyoknak, mikor a rablás szó ellen tiltakozik. Ha azóta a szekularizáció szóba kerül, világért sem mondom rablásnak. Dehogy is rabolnak ők! Nem. Ők csak üzletet csinálnak.

Még pedig milyen üzletet!

Hiszen ma már üzlet nálunk minden. Üzlet az irodalom, még pedig minél inkább közeledik a szemétfuvarozáshoz, annál jobb üzlet. Üzlet a családi élet. Üzlet sok kézben a politika. Üzlet a népmentés, még pedig igen jó üzlet. Üzlet a színház, a nemzet ideáljainak egykori temploma. Lehet üzletet csinálni az iskolából, az államtitkárságból. Egykor a háborúk a nemzeti becsületért folytak. Ma az üzlet irányítja ezeket is s mig Délafrikában annyi hős bur és angol azt hitte, hogy a bur szabadságért vagy Albion dicsőségéért hullatja véré, Londonban ridegen számolgatták a kalmárok, hány embernek kell még elpusztulnia, míg az aranybányaüzlet fix lesz? Üzlet volt a sokat csodált orosz-japán háború is, üzlet a szekularizáció is.

Van azonban az üzlet fogalmának egy kényes oldala. Mikor azt mondjuk, hogy ez vagy az az üzlet jó, rögtön hozzágondoljuk, hogy jó — az egyik félre. A másikra már nem annyira jó. Minél jobb az üzlet az egyik félre, annál rosszabb a másikra. Sőt vannak üzletek, melyek az egyikre oly pompásan sikerülnek, hogy a másik menten lecsukathatja őt — csalásért.

Legyünk modern üzletemberek, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim. Vegyük kezünkbe az írót és számoljunk. Néhány, állítólag derék, becsületes kalmár a Humanizmushoz címzett vegyeskereskedésből üzletet ajánl Magyarországnak. Üzletének neve: szekularizáció. Nézzük meg, ki csinálja itt a jó üzletet és milyen üzletet csinál Magyarországon?

Megcsinálták már ezt az üzletet előttünk nem egy országban. Az első nagy szekularizációt — a reformációkorabelit nem számítva, mert annak egészen más volt a jellege kifelé, ha indító okai nem is voltak mások — az első nagy szekularizációt modern értelemben a francia forradalom csinálta meg. Megkérdezhettük, milyen üzletet csinált vele Franciaország? Danton, Robespierre, és a kik még részt vettek a nagy munkában, mondjátok meg őszintén, mi haszna volt belőle hazátoknak, hogy milliókat közprédára bocsátottak! Nem néhány kalandornak volt-e csak belőle haszna, ellenben azok, kik az egyházi vagyon áldásait élvezték, a nép szegény milliói, nem koldusok gyanánt hullottak-e el Európa minden csataterén, Moszkvától Liszabonig? Vagy jöjjenek tanuskodni a második nagy szekularizáció hősei, a német fejedelmek a lunevillei béke után. Ki merné ezeket a fölséges és fenyegető urakat becsületes hazafiaknak nevezni, mikor hazájuk ellenségének kegyeit keresik és a gyűlölt francia kormánnyal egyezkednek, csak azért, hogy az ellenség segélyével foszthassák ki saját honfitársaikat, az egyházi fejedelmeket? Ötven millió korona évi jövedelmet vettek el egyszerre a német katolikusoktól — s beszéljen róla

Jéna, Auszterlitz és Wagram, mennyire megerősödött tőle a német nemzet! A porosz külön is csinált egy kis részleges szekularizációt azokban a lengyel tartományokban, melyek a nagy nemzetkifosztáskor reki jutottak. A Berlinbe bevonult Napoleon, a korzikai káplár előtt esengő Lujza királyné mondják meg, minő erőssé tette Poroszországot a lengyel egyháztól elrablott vagyon! Napoleon is szekularizált s gőgjében a pápa elvett székhelyének királyi címét adományozta csecsemő fiának. Lipcse és Szent-Ilona, ti tanuskodjatok mellette, minő szilárd volt az a hatalom, mely rablott tulajdonon vélte magát megszilárdítani. Maradjunk Rómában. Pár évtized mulva saját olasz honfitársai törnek a pápa és az egyház vagyona ellen. Ismét a szekularizáció, az egyház vagyonának elrablása a nemzetmentő varázsige. Custozza és Lissa, vagy lent Afrikában Ádua, a hol egy félbarbár tömeg veri pocsékká az olasz hadi becsületet, jöjjetek és hirdessétek, minő erőforrás egy nemzetnél az a vagyon, melyet az egyháztól rabol el?

Ne feledjünk egyet: az egyházi vagyon addig, míg az egyházé, édes hazánké, a szűkölködőké, a haladásé is. Mutassatok rá a történelemben csak egy gyászos lapjára a magyar nemzetnek, melynek sötétségét ne enyhítené az egyház a maga vagyonával! A szabadságharc után semmit sem pusztítottak úgy az osztrákok, mint Gábor Aron ágyuit. Sokáig azt hitték, nem maradt meg ezekből a harangból öntött ágyukból egy sem. Nemrég a földből kiástak egyet, merő véletlenségből. Kopott, csorbult, rozsdás volt már, de négy szó ma is épen maradt rajta, négy szó, melyet egykor a csaták tűzében, lángok közepette hirdetett, de a melyeket most elnémetelt, kicsorbultva is megőrzött és hirdet: ne bánts a magyart! Mélyen tisztelt nagygyűlés! Ha azt az egyházi vagyont, melyet a haza oltárán feláldoztak, most mind haranggá öntenék vissza, egyetlen ünnepi harangzugás töltene be ennek az országnak a levegőjét és az a harangzugás egyet hirdetne: ne bánts a magyart!

Ostoba katona az és előre kiteszi magát a vereségnek, aki tartalékról nem gondoskodik. Nos hát a nemzeti erőnek ilyen állandó erőtartáléka az egyházi vagyon. Békében megold olyan feladatokat, melyeket az állam egymagában megoldani képtelen, még ha rendelkezésére is állanak mindazok az eszközök, melyekkel e feladatokat az egyház megoldja, hozzáadva a földi eszközökhöz a maga természetfölötti ereit. Tessék csak egyet elképzelni: hogyan lássa el az állam azokat az iskolákat melyekben ma az apácák fejenként 400, mondj négy száz koronáért kapnak ellátást s a melyekben ők ezért nemcsak tanítanak, hanem nevelnek is? Ezek nem kérnek fizetésemelést, csak azt kérik, engedjék őket Isten nevében Jézusért dolgozni. Próbáljanak meg ezekkel a jelszavakkal állami tisztviselői kongresszust tartani, mikor fizetésemelés van éppen napirenden! A válságos napokban odaáll az egyházi vagyon a nemzet mellé, segíti, támogatja. Vajjon ugyanezt az önzetlen támogatást adja-e ez a föld akkor is, ha a tulajdonosa Galiciából honosítottatik?

Alljon elő ezek után az, aki állítja hogy Magyarország a szekularizációval jó üzletet csinálna!

Hát kinek lenne jó a szekularizáció?

Talán az ország földműves lakosságának, mely így földhöz jutna?

Szó sincs róla. Üzletről beszélünk, tehát ne tévesztjük szem elől azt a régi üzleti igazságot, hogy a mely cikkben nagy a kínálat, annak egyszerre lemegy az ára. Mindenki tudja, hogy ha jó a termés, akkor olcsó a buza. Már most tessék elképzelni, micsoda árcsökkenő hatása volna annak, ha az állam egyszerre piacra vetne néhány százezerholdnyi ingatlant? A mai földárak egyszerre harmadukkal csökkennének s az a kisgazda, aki abban bizott, hogy a földjére felveendő kölcsönből majd vesz egy darabka papi földet, is, egyszerre arra ébred, hogy elvették ugyan a szomszéd papi földet de nem az ő számára, mert — nincs hitele. Az ő földjének az értékéből is elemeltek egy harmadot, azt a tehermentes egyharmadot, melyre hitelművelését építeni akarta. Akárcsak az állam elszekularizálna a kisgazda birtokának egy részét is. Aztán ott

van az a tisztí személyzet, az a cseiédség, mely ma az egyházi birtokokon találja meg biztos létalapját. Ezeket nem lehet a szabad gondolat nevében agyonütöni, ezeknek kenyeret kell adni, nyugdíjak, kegydíjak milliói terhelnek az állampénztárt és végeredményében az adózó közönséget, a fedezet pedig — mint a mellékelt francia, olasz stb. szekularizációs példák mutatják, elolvadna. Teher teherre rakodnék a szegény emberre, aki elesnék eddigi segélyforrásától, az egyházi birtokosok jótékonyaságától, a katolikus szeretet csodálatos műveinek áldásaitól — és kié lenne a haszon? Mert ahol ilyen rettentő nagy károk vannak, ott haszonnak is kell lennie, ott valaki nagyon, tulságosan jó üzletet csinál, ott valaki olvasatlan milliókat rak zsebre.

Az az üzlet, mely a nemzetre, e nemzet kis embe-reire végzetesen rossz lenne, az pompás, elsőrendű üzlet volna azokra nézve, akik értenek hozzá, hogyan kell az üzleti konjunkturákat kihasználni. Akik ezt az egész gazdasági válságot, erkölcsi megrendülést egy vén börziáner szívtelen gonoszságával és raffinériájával előkészítik a maguk sötét zugaiban. A kik szekularizálnak már nálunk mindent, a sajtótól kezdve a bárói címig, csak a püspökségekhez és káptalanokhoz nem fértek még. Haszna lenne belőle egy jól szervezett érdekszövetkezetnek, mely tele van üzleti érzékű egyénekkal, mely hovatovább jövedelmező vállalatokra, más vagyona utáni kalózkodásra adja magát, mely ezt nem restelli nyíltan be is vallani: haszna volna belőle egyes egyedül a Humanizmusshoz címzett világcsalásnak!

Nincs kitünőbb üzlet a kalózkodásnál és a szekularizációnál. Az első lassan kipusztították, a másik még itt van. Az olasz szekularizáció alkalmával egy milliárd és százmillió líra értékű vagyont foglalt le az olasz állam. Ebből az összegből nem kevesebb, mint hétszázmillió líra olvadt el a legnagyobb részét szabadkőműves olasz felszámoló tiszta becsületes kezében. Az olasz állam ma, a szekularizáció után éppen olyan koldus, mint volt azelőtt. Ma az egyháza is koldus és ezzel is az ország szegényedett. De meggazdagodott néhány lelkiismeretlen kufár — s vigyázzunk, a szekularizáció éheseinél nálunk is hamarosan kitűnnék, ki miért fujta olyan kidagadt arccal a szabad gondolat harsonáját?!

Amitásra épített, vakmerően szédelő üzlet lenne az egész szekularizáció, mely még azt a célt sem érne el, melyet maga elé tűzött. Értem az igazi, a nyíltan be nem vallott célt: a katolikus egyház széttörését, és ezzel Krisztus isteni művének legázolását. Ennek a műnek mi katolikusok vagyunk legerősebb oszlopai és protestáns testvéreink vigyázzanak, mert ha a mi bástyánk egyszer összeomlana, az ő kis őrtornyuk, melyet még hozzá gyakran hűtlen katonák őriznek, jaj de hamar utána roskadna! A szekularizáció végcéljában a vallás ellen irányul, úgy állapítván meg a sorrendet, hogy vegyük el előbb a vagyont, aztán az iskolát, végül a templomot. Nos hát mi katolikusok tisztán látjuk, hogy a végcél, az egyház legázolását a szekularizálók soha nem fogják. Mi nem rettegünk attól sem, ha valahol a szekularizáció bekövetkezik. A mi hitünk nem a törzstökék kamatain nem az izraelita haszonbérletők által fizetett haszonbéréken alapszik. Mi az apostolfejedelmet, Krisztus első földi helytartóját egy szegény halászmesterben tiszteljük s azokat látjuk a lelki tökély legmagasabb fokán, a kik lemondván mindenről, fölveszik a keresztet és szegényül haladnak a Mester kálváriá-utján. Láttunk mi már olyan idöket, mikor az aréna porondján vallottuk meg hitünket és láttuk Rómát keresztény testvéreinkre öntött szurokfáklyákkal kivilágítva. Láttuk itt, ennek a ma ragyogó világvárosnak hegyéről letaszítatva az ősz velencei eredetű püspököt, kinek ércalakja ma diadalmasan mutatja millióknak és millióknak a keresztet, melyé végül is minden győzelem. Ezek a mi hőskorunk aranylapjai, melyekért lelkesülünk és a melyek zálogai jövőnknek. Bennünket nem rettentenek azzal, hogy elveszik a vagyont attól az isteni országtól, melyről megmondotta Alapítója, hogy nem e világból való. Mi fel vagyunk fegyverkezve az üldöztetésre és a küzdelemre is, sőt legnemesebb erénye-

ink éppen a küzdelemben mutatkoznak, a mint az arany is a tűzben válik ki s a férfiúi erények legkritikább elismerését, a Mária Terézia rendet csak csatában lehet kiérdemelni. A mi vezéreinknél a bibor nem a kényelmet, hanem vértanu ősök vérét jelenti, ősökét, a kiket követni bármely percben készen állunk. A hány üldözés, annyi megerősödése a katolikus egyháznak, a hány vértanu, annyi ékesbeszédű apostola az Igazságnak. Roma Nero és Diocletian hekatombái után lett a keresztény világ fővárosa és Németországban a kulturharc után lett a katolikus centrumpárt a birodalom irányító hatalmassága.

Nem a katolikus ember tekint bennem aggodalommal a szekularizációra, hanem a magyar hazafi.

A nemzeti létnek nem csekély mértékben szilárd alapja a vagyon s a nemzet jövőjére nézve döntő fontosságú lehet, hogy kinek a kezében legyen a nemzeti vagyon? Nos hát én azt hiszem, éppen elég nemzeti vagyon van már nálunk nem kívánatos kezekben s a mi még magyar kézben van, azt az utolsó csepp vérünkkel is meg kell védelmeznünk. Amíg az egyházi vagyon a magyar katolikus egyházé, addig magyar vagyon az, azontul többé nem. Ez a vagyona történelmi folytonosságának a fejlődés folyamatában a legbiztosabb alapja. Ennek a vagyonnak köszönjük egyetemünket, iskoláink legnagyobb részét, ennek birtokosait üldözte számtalanszor a nemzettel ellenséges hatalom — én is abból a városból jövök, melynek püspökét a szabadságharc után 18 évi várfogságra ítélték vasban! — ennek a vagyonnak birtokosai egyengették 1857-ben a primási értekezleten azt az utat, melyben Deák a nemzetet a kibéküléshez vezette és ez a vagyon az, mely hivatva van a jelenben is arra, hogy az újkor mozgalmait közt szilárd jegecedési pontul szolgálva, a nemzeti és társadalmi egység és béke megteremtését előmozdítsa. Altruisztikus, önzetlen birtokpolitika éh nemzeti szempontból magyar birtokpolitika kell nekünk, ezt pedig csak az egyházi birtokoknál lehet megvalósítani első sorban, s ezek hivatása e téren a nagybirtok élén haladva, összes nagybirtokosainknak példát mutatni.

Üzlet volna-e ezt a biztos támaszunkat elvetni? Nem. Ostobaság volna. Becsületes törekvés-e az, mely a nemzetet ettől a támaszától meg akarja fosztani, hogy saját zsebét megtömje? Nem. Merénylet volna az az ország magyar jellege ellen. A szekularizáció a magyarságra végzetes csapás volna, a melynek bekövetkezése után hiába siránkoznánk, most kell utját állani a betörésnek, mikor még van mit védelmeznünk. Ne feledjük, hogy a láthatár mindenfelé borus, nehéz idők következhetnek a magyarra, szükségünk lehet még az évszázadok

óta biztos tartalékerőre: az egyházi vagyon önzetlen, hazafias áldozatkészségére.

És most félre az üzlettel, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim. Ünnepe van, tizenkét millió katolikus ölelkezésének testvéri ünnepe. Ezen az ünnepen ismerjük valahára egymásra, ismerjük fel valahára azt az erőt, mely a mi egyesülésünkben rejlik. Ismerjük fel, hogy ha mi 12 millió katolikus egyet akarunk ebben az országban, hát akkor másikat hiába akkar akárki! És ismerjük fel azt is, hogy nekünk magyaroknak, nekünk keresztényeknek, nekünk katolikusoknak egyetlen egy igazán elszánt, veszedelmes, mindenre kész ellenfelünk van, amely ellen küzdenünk kell addig mig egyik vagy másik fél bele nem pusztul: a szabadkőművesség. Ez ellen kell összeállanunk egy szívvvel, egy lélekkel, egy testvéri elszántsággal — és akkor Magyarország ellen hiába törnek a pokol kapui.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Éretlenségéből vagy gonoszságából gyakran szemünkre szokták vetni, hogy a mi akciónk mindig előbb az oltárért indul meg s csak azután a hazáért. Azt hiszem, sikerült megmutatnom, hogy mikor mi a szekularizáció ellen minden erőnkől küzdünk, akkor legszentebb hazafias cselekedetet végzünk. Nálunk nincs különválasztva az oltár a hazától, mert hiszen nálunk az oltár és a haza nem versenytársak, hanem testvérek, melyek egymásba öltik karjaikat. Oltáraink fölött ott vannak magyar szentjeink képei, viszont mikor a magyar címerre tekintünk, a három halom fölött az apostoli keresztet látjuk ragyogni és bennünket hazaszeretetre inteni. Csak egyben van nálunk fölénye az oltárnak, amit az egyszerű apáca a női lélek végtelenül finom ösztönével így fejezett ki: az oltár akkor sem tagadja meg a hazát, ha a haza megtagadja az oltárt. Ha valamikor egyházüldözés lenne Magyarországon, mi akkor sem lennénk rosszabb fiai a mostohává vált hazának. Nemünk nincsenek sem Judásaink, sem Efialtseink eszményeink közt. A mi eszményünk az isteni Mester, akit csak kevéssé is megközelíteni: legnagyobb dicsőség. Szeretjük hazánkat, mert ő tanított rá s az ő tanításáért meg is tudunk halni. De mikor templomaink és a hozzájuk tartozó vagyon felé kapzsi kufárokat látunk közeledni, meg sem várjuk, mig beteszik lábukat, fölveszük a kétezer év előtt a jeruzsálemi templomban pihenni tett korbácsot, abban a rendületlen meggyőződésben, hogy mikor egy önző érdekszövetkezet kapzsisága ellen az oltárt és a hazát megvédjük, nemcsak e kettőért küzdünk, hanem egy harmadikért is: a becsületért!

